

**Lietuvos Respublikos
vidaŝ reikalų ministerijai**

bendrasisd@vrm.lt

Siunčiama el. paŝtu

DĖL PASIŪLYMŲ VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRIEMONIŲ PLANUI

Asociacija „Fintech Hub LT“ (toliau – Asociacija), vienijanti daugiau nei 60 licencijuotų finansų rinkos dalyvių Lietuvoje, teikia savo pasiūlymus dėl veiksŵ, kurie galėtų būti įtraukti į XIX Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonių planą.

Finansinių technologijų sektoriaus skatinimo veiksmai prasidėjo Lietuvos Respublikos Vyriausybei 2017 m. balandžio 12 d. pasitarimo protokolu Nr. 14 patvirtinus pirmąjį tarpinstitucinį priemonių finansinių technologijų industrijos plėtrai Lietuvoje skatinti planą. Dėl aktyvių valdžios, įskaitant priežiūros, institucijų veiksŵ, finansinių technologijų sektorius reikšmingai augo. 2024 m. pabaigoje šalyje veikė daugiau nei 270 įmonių. Reikšmingiausią sektoriaus dalį sudarė licencijuotos įmonės, veikiančios bankininkystės, mokėjimų, skolinimo ir investavimo srityse.

Fintech sektoriaus skatinimo iniciatyva ženkliai prisidėjo prie finansų sektoriaus plėtros ir skaitmeninės transformacijos. Eurostat duomenimis, finansų ir draudimo sektoriaus pridėtinė vertė šalies ekonomikai per 10 metų (2023 m. lyginant su 2013 m.) išaugo 356 proc. p. – daugiausiai iš visų Lietuvos ekonominės veiklos rūšių. Toks augimas yra didžiausias visoje Europos Sąjungoje, antroje vietoje palikęs Estiją (202 proc. p.), o trečioje – Lenkiją (143 proc. p.). Sektoriuje 2024 m. pabaigoje dirbo daugiau nei 7300 aukštos pridėtinės vertės darbuotojų, kurių vidutinis darbo užmokestis dvigubai viršijo Lietuvos vidurkį (4152 EUR). Per tą patį lygintiną 10 metų laikotarpį darbuotojų skaičius šiame sektoriuje augo 40 proc. p. Darbuotojų sukaupta kompetencija teisės, atitikties, pinigų plovimo prevencijos, informacinės saugos srityse turėjo teigiamą įtaką ir spartesniam kitų sričių startuolių kūrimuisi Lietuvoje.

Fintech įmonės reikšmingai prisidėjo prie finansų sektoriaus konkurencijos didinimo ir skaitmeninės transformacijos skatinimo. Asociacijos užsakymu „Spinter tyrimai“ atliktos apklausos duomenimis, 2024 m. pabaigoje Fintech paslaugas vartojo 1 iš 3 Lietuvos gyventojų, populiariausia paslauga – kasdienė bankininkystė (sąskaitos ir kortelės). Auganti konkurencija išjudino finansų sektorių – modernizuotos mobiliosios aplikacijos, užtikrintas nuotolinis klientų aptarnavimas, supaprastinti pavedimai (pvz. vietoje sąskaitos numerio pakanka įrašyti gavėjo telefono numerį; sukurtos integracijos su bankais ir el. prekybos platformomis), atnaujinti kortelių skaitytuvai, leidžiantys atsiskaityti vienu kortelės, mobiliojo telefono ar išmanaus laikrodžio prisilietimu arba palengvinantys atsiskaitymą negrynaisiais pinigais smulkiame versle (pvz. turgavietėse, kirpyklose). Lietuva yra viena pirmųjų šalių Europos Sąjungoje, užtikrinusi plačią momentinių pavedimų apimtį. Nemenkas pokytis pasiektas ir aptarnaujant verslo klientus – padidinta prieiga prie finansų, užtikrintos konkurencingos kainos. Suaktyvėjo ir investavimo rinka – vis daugiau fizinių asmenų renkasi investuoti per tarpusavio skolinimo ar sutelktinio finansavimo platformas.

Kartu su verslo plėtra didėjo dėmesys ir rizikų valdymui, ypač rizikoms, susijusioms su pinigų plovimu, teroristų finansavimu, sankcijų vengimu ir sukčiavimu. Asociacijos vienijamų narių apklausos duomenys rodo, kad vidutiniškai viena įmonė pinigų plovimo prevencijos stiprinimui per metus skiria iki 30 proc. visų savo išlaidų. Asociacijos duomenimis, 96 proc. asociacijos narių pasamdė bent vieną naują pinigų plovimo prevencijos specialistą, 93 proc. narių atnaujino savo vidaus kontrolės procedūras ir

politikas, 48 proc. narių į savo operacijų stebėsenos sistemas integravo naujus dirbtinio intelekto ir RegTech sprendimus. Vien per šiuos metus asociacijos nariai į pinigų plovimo prevenciją investavo kiek daugiau nei 10 mln. EUR. Matome, kad panaši tendencija bus ir 2025 m. Asociacija taip pat aktyviai prisideda prie rizikų valdymo kultūros stiprinimo Fintech sektoriuje. Kartu su Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba bei Lietuvos banku organizuojame ketvirtinius susitikimus, kurių metu vyksta rinkos dalyvių konsultacijos susijusiais klausimais. Taip pat organizuojame reguliarius sukčiavimo prevencijos, pranešimų apie įtartinas operacijas, operacijų stebėsenos mokymus.

Atsižvelgiant į XIX Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 100-ąjį punktą, bus skiriamas dėmesys finansų rinkos priežiūrai bei kovai su sukčiavimu ir pinigų plovimu. Asociacijos žiniomis, Vidaus reikalų ministerija planuoja „padidinti pinigų plovimo prevencijos ir valstybės finansų sistemos apsaugos nuo nusikalstamo poveikio veiksmingumą, įgyvendinant ES reguliavimą ir Moneyval rekomendacijas bei išplečiant civilinio turto konfiskavimo instituto taikymą“. Asociacija pritaria, kad Lietuvoje turi būti laikomasi aukščiausių rizikos valdymo kokybės standartų ir didinamas prevencijos sistemos veiksmingumas. Manome, jog tam turėtų būti peržiūrėtas teisinis reguliavimas, kad prevencijos sistema būtų efektyvi, tačiau kartu nekurtų perteklinės biurokratinės naštos. Dėl šios priežasties svarbu sutarti dėl tinkamo proporcingumo principo taikymo, aukščiausius lūkesčius keliant įmonėms, aptarnaujančioms didžiausios rizikos klientus, o mažesnės rizikos įmonėms reikalavimai būtų supaprastinti.

Papildomai atkreipiame dėmesį į būtinybę nacionaliniu mastu sukurti informacijos, nustatytos 1997 m. birželio 19 d. Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo Nr. VIII-275202 15¹ straipsnio 1 dalyje, apsikeitimo tarp finansų įstaigų platformą. Šiuo metu platformos sukūrimas paliktas rinkos apsisprendimui. Susidarė situacija, kai rinkoje pradėjo kurtis skirtingi formatai, o dalyvavimas juose tapo pagrįstas narystėmis. Atsižvelgiant į tai, jog sukčiavimo prevencija įvardinta nacionaliniu prioritetu, ir siekiant užtikrinti, kad informacijos apsikeitimas būtų veiksmingas, šalyje turėtų veikti viena platforma, prie kurios prieigą turėtų visos finansų įstaigos nepriklausomai nuo jų licencijų tipo ar narystės organizacijose.

Apibendrinant, Asociacijos nuomone svarbu užtikrinti, kad Fintech sektorius išliktų valstybės prioritetu – rengiami veiksnių planai atlieptų rinkos poreikius ir būtų tvirtinami Lietuvos Respublikos Vyriausybės lygmeniu, o sektorius svarbiausiose valstybės institucijose turėtų konkrečius kuratorius. Atsižvelgiant į visa, kas išdėstyta, siunčiame Asociacijos pasiūlymus XIX Vyriausybės programos įgyvendinimo priemonių planui.

PRIDEDAMA. Asociacijos „Fintech Hub LT“ pasiūlymai, 2 lapai.

Administracijos direktorė

Greta Ranonytė

Asociacijos „Fintech Hub LT“ pasiūlymai

Eil. Nr.	Veiksmo pavadinimas	Vykdymo pradžia	Įvykdymo data	Atsakingas vykdytojas	Dalyvaujančios institucijos	Veiksmo požymis	Reikalingos lėšos (tūkst. eur.)	Vyriausybės programos punktai, kuriuos padengia veiksmas
VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA – SIŪLOMAS ATSAKINGAS VYKDYTOJAS								
1.	Siekiant stiprinti sukčiavimo prevenciją, nacionaliniu mastu sukurti informacijos, nustatytos 1997 m. birželio 19 d. Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo Nr. VIII-275202 15 ¹ straipsnio 1 dalyje, apskaitimo tarp finansų įstaigų platformą	2025 m. IV ketv.	2026 m. I ketv.	VRM	KAM, FM, NKSC, FNTT	Investicinis	N/A	100. Užtikrinsime griežtą finansų rinkos priežiūrą bei kovą su sukčiavimu ir pinigų plovimu.
<p>KOMENTARAS: 2024 m. buvo pasiektas labai svarbus sutarimas – PP/TF prevencijos įstatyme numatyta galimybė finansų įstaigoms tarpusavyje keisti informaciją apie klientus, kai yra įtariamas galimas pinigų plovimas (įskaitant sukčiavimą) ar sankcijų apėjimas / vengimas. Tai yra svarbi priemonė sukčiavimo prevencijos kontekste – jeigu finansų įstaigos nustato, kad asmuo vykdo su sukčiavimu susijusią veiklą, šia informacija joms sudaroma galimybė pasidalinti su kitais rinkos dalyviais. Tokiu būdu sukčiaujančiam asmeniui apribojama galimybė tęsti savo veiklą per kitą rinkos dalyvį. Problema – valstybė formato sukūrimą paliko rinkos dalyviams. Dėl šios priežasties prasidėjo skirtingų formatų kūrimosi užuomazgos, pagrįstos narystėmis – siekiant, kad ši priemonė būtų tikrai veiksminga, apskaitimo formate turėtų dalyvauti visi rinkos dalyviai. Atsižvelgiant į tai, kad sukčiavimo prevencijos stiprinimas yra vienas iš XIX Vyriausybės prioritetų, siūlome nacionaliniu mastu sukurti bendrą informacijos apskaitimo platformą, prie kurios galėtų prisijungti visos veiklos leidimus turinčios finansų įstaigos. Papildomai pažymime, kad palaikome Lietuvos banko parengtą koncepciją dėl Finansinio sukčiavimo prevencijos ir užkardymo valstybės mastu sistemos.</p>								
VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA – SVARBI DALYVAUJANTI INSTITUCIJA								
2.	Siekiant efektyvesnės bei sklandžiai veikiančios Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos sistemos, peržiūrėti egzistuojančią teisinę reguliavimą ir pagal poreikį atlikti teisės aktų korekcijas.	2025 m. IV ketv.	2026 m. II ketv.	FM	VRM, LB	Reguliacinis	-	100. Užtikrinsime griežtą finansų rinkos priežiūrą bei kovą su sukčiavimu ir pinigų plovimu.
<p>KOMENTARAS: PP/TF prevencijos sistema yra itin svarbi valstybės ir jos piliečių saugumo kontekste. Būtina užtikrinti, kad PP/TF prevencijos sistema būtų efektyvi ir stipri valdyti egzistuojančias rizikas, bet kartu nesukurtų perteklinės biurokratinės naštos aukštą pridėtinę vertę kuriantiems verslams. Siekiant rasti balansą, būtina peržiūrėti šią kompleksinę sistemą ir įvertinti galimybes tobulinti atitinkamas jos dalis.</p>								
3.	Įvertinti priežiūros sistemos veiksmingumą finansų rinkos plėtrai ir Lietuvos	2025 m. IV ketv.	2026 m. II ketv.	EIM	FM, VRM, LB	Reguliacinis	-	79. Kryptingai remsime aukštos pridėtinės vertės skaitmeninius produktus

	konkurencigimui bei pagal poreikį atlikti teisės aktų korekcijas. Užtikrinti, kad būtų prioretizuojamas rinkos konsultavimas ir pagalba, o baudų skyrimas būtų naudojamas tik kaip <i>ultima ratio</i> priemonė.							ir paslaugas eksportuojančias įmones bei startuolių kūrimąsi. 28. Atsižvelgdami į verslo patiriamas problemas, susijusias su biurokratizmu ir pertekliniu reguliavimu, diegsime aukščiausius verslo klientų aptarnavimo kokybės standartus viešojo sektoriaus institucijose ir įstaigose, valstybės ar savivaldybių valdomose įmonės
KOMENTARAS: Stebint kiekybinį fintech sektoriaus traukimąsi (stokojama naujų investicijų, nebepatrauklu išlaikyti finansų įstaigos licenciją Lietuvoje, didėjanti biurokratinė našta ir kt.) būtina įvertinti priežiūros veiksmingumą finansų rinkos plėtrai. Vertinant tarptautinį kontekstą, Lietuva yra viena saugiausių jurisdikcijų pasaulyje, todėl per didelis priežiūros griežtinimas gali paskatinti įmones kelti savo veiklą į kitas jurisdikcijas. Taip pat turi būti užtikrinama, kad visų pirma būtų prioretizuojamas konsultavimas, draugiškas auditas ir pan., o baudų skyrimas būtų naudojamas esant piktybiniam pažeidimams.								
4.	Peržiūrėti poveikio priemonių rinkos dalyviams skelbimo tvarką, kad viešinimo visuomenei funkcijos atlikimas būtų proporcingas atliktam pažeidimui.	2025 m. III ketv.	2025 m. IV ketv.	EIM	FM, VRM, LB	Reguliacinis	-	79. Kryptingai remsime aukštos pridėtinės vertės skaitmeninius produktus ir paslaugas eksportuojančias įmones bei startuolių kūrimąsi.
KOMENTARAS: Pinigų plovimo prevencijos direktyva numato, kad baudos gali būti neskelbiamos, kol nesueina skundo pateikimo terminas. Lietuvoje poveikio priemonės skelbiamos nepaisant skundo pateikimo – nors direktyva tai leidžia, tai nėra tiesioginis įpareigojimas valstybėms narėms. Pastaruoju metu vis daugiau rinkos dalyvių teikia skundus teismams dėl tinkamų poveikio priemonių taikymo, daugėja ir rinkos dalyvių naudai laimėtų bylų. Nepaisant teismo sprendimo, baudos paskelbimu padaroma reputacinė žala įmonei, kurią ištaisyti partnerių ir visuomenės aktyse yra sudėtinga. Kartu tai kenkia bendrai šalies reputacijai.								